

6.17.17.3. Zemědělství

<http://www.guard7.cz/nabidka/lexikon-bozp/sektory-bozp/zemedelstvi>

Způsob organizace práce a pracovních postupů souvisejících s chovem zvířat stanovuje Nařízení vlády č. 27/2002 Sb.

Organizace práce

Zaměstnavatel stanoví pracovní postupy a organizuje práci při chovu zvířat tak, aby byla věnována **zvýšená pozornost** zvířatům:

- při havarijních situacích a situacích doprovázených hlukem nebo jinými negativními podněty,
- novým nebo přicházejícím do dosud nepoznaného prostředí,
- sestavovaným do skupin z jedinců, kteří na sebe nejsou navyklí,
- poraněným nebo postiženým následky poranění nebo nakaženým infekčními nebo přenosnými nemocemi,
- v době říje,
- u nichž se mohou projevit obranné reakce, protože pečují o svá mláďata.

V uvedených situacích zaměstnavatel stanoví konkrétní postup práce, zajistí odpovídající počet zaměstnanců vhodně vybavených vzhledem k očekávané situaci a zajistí vhodné prostory pro manipulaci s nimi.

Pracovní postupy

Zaměstnavatel je povinen stanovit pracovní postupy a organizovat práci tak, aby:

- se zvířaty bylo zacházeno klidně a rozhodně a aby nebyla drážděna a týrána,
- vedení a zavádění velkých hospodářských zvířat, s výjimkou koní, zaměstnanec prováděl pomocí ohlávky opatřené vodícím řemenem, vodící šňůrou nebo tyčí. Vodící šňůru nebo vodící řemen nesmí mít zaměstnanec omotán kolem ruky a k vedení a zavádění nesmí být používáno řetězu,
- při nahánění velkých zvířat, pokud se provádí pomocí naháněcích uliček a zábran, byl zaměstnanec vždy za ohrazením nebo za zábranou,
- zaměstnanec přistupoval k velkým zvířatům až po upozornění hlasem, k ležícímu zvířeti vstupoval vždy se zvýšenou opatrností a při ošetřování nemocného nebo poraněného zvířete a tam, kde je známo, že se jedná o zvíře nebezpečné nebo které se jako nebezpečné projevuje, byl jistěn zpravidla dalším zaměstnancem,
- čištění a přivazování zvířat zaměstnanec prováděl vždy z té strany, kde je minimální nebezpečí jeho přiražení nebo přitisknutí zvířetem,
- při provádění speciálních úkonů, například veterinárních zákroků, inseminace, odrohování, strouhání paznehtů a kování, které provádí odborně způsobilá osoba, byl na pracovišti potřebný počet dalších zaměstnanců a aby při provádění zvláštních úkonů u neklidných zvířat byly použity prostředky k fixaci zvířete, například fixační klec nebo podání zklidňujícího preparátu odborně způsobilou osobou,
- zvířata, která svým chováním ohrožují bezpečnost osob nebo ostatních zvířat, byla vyřazena z chovu. Jedná-li se o zvířata chovatelsky cenná, musí být provedena namísto vyřazení taková opatření, která možnost ohrožení snižují, například určením zkušeného ošetřujícího zaměstnance, který je dostatečně seznámen s rizikovým chováním zvířete.

Objekty a venkovní prostory pro chov zvířat

Je důležité dodržovat denní režim zvířat, zajišťovat jim klid, pořádek a řádné větrání objektů. Do objektů pro chov zvířat smějí vstupovat zaměstnanci a další osoby jen s vědomím zaměstnavatele. Musí být striktně dodržován zákaz kouření a vstupu s otevřeným ohněm. Venkovní prostory určené pro chov zvířat (výběhy, pastviny) musí být zabezpečeny proti jejich úniku.

Specifické požadavky na organizaci práce a pracovní postupy

 Chov koní

 Chov skotu

 Chov prasat, ovcí a koz

 Chov drůbeže

 Chov ryb

 Chov psů

 Chov kožešinových zvířat

 Chov včel

Rostlinná výroba

Pro stanovení organizace práce a pracovních postupů souvisejících s rostlinnou výrobou nejsou stanoveny žádné bezpečnostní právní předpisy. Právní předpisy a normy jsou stanoveny pouze pro

zemědělské stroje a zařízení.

Pro používání mechanizace je třeba se vždy řídit pokyny v návodech na obsluhu jednotlivých pojízdných strojů a zařízení.

V souvislosti s obděláváním pozemků je třeba se vypořádat s jejich svažítostí a svahovou dostupností používaných strojů a souprav, protože hrozí riziko jejich převrácení. Z toho důvodu, po vyhodnocení rizika konkrétních činností, musí zaměstnavatel vypracovat místní provozní předpisy, případně technologické postupy.

Související legislativa

[Nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat](#)

Při chovu koní je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy zejména s ohledem na rizika:

- kopnutí, zejména od zadních končetin nebo od vzpínajícího se koně,
- pokousání, zejména při nevhodném způsobu krmení a přístupu ke koni,
- přitisknutí, povalení, zavalení, nebo pošlapání, zejména při vstupu do stání nebo boxu,
- povalení, pošlapání, potahání, pokopání nebo uklouznutí, zejména při vedení koně, nebo při vstupu do výběhu nebo na pastvinu nebo při přehánění,
- pádu z koně při jízdě na koni, kdy současně dochází k ohrožení potaháním,
- zranění v obličeji pohozením hlavy koně, odření od sedla, odření

rukou od otěží a krku koně.

S koněm se zachází klidně, opatrně a s rozvahou. Před vstupem do stání nebo do boxu se zaměstnanec ohlašuje obvykle slovem “Ustup” a jménem koně. Ke koni vstupuje až po jeho ustoupení.

Kůň, který je ustájen ve vazném stání, je uvázán za stájovou ohlávku zpravidla dvěma vazáky, které procházejí volně vazacími kroužky se závažím. Od ostatních koní je oddělen přepážkou. Kůň, který je ustájen v boxu, se pohybuje volně a uvazuje se zpravidla při čištění a ošetřování.

Kůň kopavý nebo kousavý se umísťuje odděleně tak, aby neohrožoval své okolí. Jeho ustájovací místo se označí tabulkou upozorňující na nebezpečné projevy zvířete.

Při vedení koně jde zaměstnanec zpravidla po jeho levé straně. Otěže, opratě, vodící řemen, šňůra nebo postraňky nesmí být vláčeny po zemi. Otěže, opratě, vodící řemen nebo šňůru nesmí mít zaměstnanec omotány kolem ruky nebo kolem těla. Při vedení osedlaného koně jsou třmeny vytaženy, nebo přehozeny přes sedlo.

K výcviku koně se přistupuje s přihlédnutím ke stupni jeho výcviku, stáří a fyzickým a psychickým předpokladům.

Hřebci se zpravidla vodí na jednoduché uzdečce nebo na ohlávce s obnoskem. Vodítko, lonž či otěže nesmí být navlečeny na zápěstí ruky.

Při tréninku koní a při skákání s koněm používá zaměstnanec ochrannou přilbu. Při vedení koně i při jízdě v zástupu se dodržuje rozestup minimálně 3 m.

Při chovu skotu je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy zejména s ohledem na rizika:

- kopnutí, zejména od boku zvířete, bodnutí nebo pohmoždění rohem,
- přitisknutí, povalení, zavalení nebo pošlapání, zejména při vstupu na stání nebo do boxu, při pomoci při telení nebo při vstupu k ležícímu zvířeti,
- povalení, pošlapání, pokopání, uklouznutí, zejména při vedení skotu nebo přehánění,
- napadení agresivním býkem, zejména při ošetřování nebo přemísťování,
- zranění způsobené ocasem krávy, zejména očí, při nasazování dojícího zařízení.

Dospělý skot musí být ve vazné stáji pevně a bezpečně uvázán. Uvazování dospělého skotu se provádí za šíji, nikoli za rohy. Ve vazných stájích, kde jsou ustájení býci na žír starší než jeden rok, musí být vždy krmné chodby a zaměstnanec musí mít možnost se před vstupem přesvědčit, že ve stáji se nepohybuje neuvázané zvíře. Vstupuje-li zaměstnanec na stání nebo do boxu, je nutné zajištění ústupové cesty a přítomnost dalšího zaměstnance, který ho v boxu jistí.

Před vstupem do stání upozorní zaměstnanec skot hlasem. Převádění dospělého skotu se provádí pouze na provazu, na vodící šňůře připevněné na zvláštní ohlávce nebo pomocí tyče. Při volném ustájení nesmí zaměstnanec vstupovat sám mezi volně ustájený skot. Je-li vstup nezbytný, je nutná přítomnost dalšího zaměstnance.

Přehánění skotu se provádí zpravidla pomocí zábran. Otvírání vrat nebo branky z volné stáje se provádí tak, aby při každém otevření byl zaměstnanec, který vrata nebo branku otevřel, chráněn.

Ve vazné stáji musí být plemenný býk zajištěn dvojitým obojkem s dvojitým úvazkem, popřípadě dalším bezpečným jištěním, které však nesmí zvíře zraňovat. Při boxovém ustájení je nutno zajistit pevnou konstrukci boxu a dveře, které je možné rychle a bezpečně otevírat i zavírat a jistit zvenku, přičemž při vstupu do boxu musí být zaměstnanec jištěn dalším zaměstnancem. Při ošetřování plemenného býka v boxu je nezbytné jej nejdříve bezpečně přivázat. Při odvazování a přivazování plemenného býka, veterinárních zákrocích, odběru semene, strouhání paznehtů nebo jiných úkonech, musí být kromě ošetřujícího zaměstnance přítomen další zaměstnanec, který je způsobilý v případě potřeby poskytnout pomoc. Při ošetřování býka ve stání je nutné, aby ošetřující zaměstnanec nejdříve přiměl býka k tomu, aby ustoupil šikmo stranou.

Plemenní býci se vodí na vodících tyčích, bezpečně zapnutých do nosního kroužku. Podle povahy je plemenný býk veden na vodících tyčích nejméně jedním zaměstnancem tak, aby byl vždy bezpečně ovládán. K vedení lze použít i pevné otěže, na kterých ho mohou vést nejméně dva zaměstnanci.

Při vyhánění plemenného býka z boxu do výběhu se otevírají dveře vždy z vnější strany, směrem do výběhu. Zaměstnanec musí mít zajištěn volný průchod tak, aby měl v případě potřeby zajištěnu únikovou cestu.

Při odběru semene od plemenného býka nesmí ošetřující zaměstnanec provádět současně i jiné úkony.

Při chovu prasat je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy zejména s ohledem na rizika:

- napadení agresivním kancem, zejména při zapouštění prasnic,
- podražení nohou, napadení nebo pokousání zvířetem, zejména při vážení, nakládání, přehánění nebo práci v kotcích,

- napadení prasnicí, zejména při odstavu selat.

Při chovu ovcí a koz je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy zejména s ohledem na rizika:

- potrkání,
- povalení a pošlapání, zejména při splašení stáda, koupání, stříhání nebo při dojení.

Při přehánění prasat se zaměstnanec pohybuje za přeháněnou skupinou. Při vedení a přehánění kance se používá pevný vodící prut.

Plemenní kanci se umísťují jednotlivě v oddělených koticích nebo v boudách. Při jejich připouštění, čištění koticů nebo výběhů je kromě ošetřujícího zaměstnance nutná přítomnost dalšího zaměstnance.

Při odstavu selat od prasnic je nutná přítomnost nejméně dvou zaměstnanců.

Při vyhánění ovcí a koz na pastvu stojí zaměstnanec za otevřenými dveřmi tak, aby ho tyto dveře chránily před tlakem stáda. K pasení ovcí lze používat pouze psy se speciálním výcvikem pro tuto činnost.

U agresivních plemenů, zejména rohatých plemen, dodržuje ošetřovatel zásadu, neotáčet se ke zvířeti zády. Pro bezpečné ovládnutí je nutné plemena opatřit dostatečně silným obojkem nebo ohlávkou, na kterou lze zaklesnout vodící tyč.

Při chovu drůbeže je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy zejména s ohledem na rizika podrápání, úder křídly nebo poklování. Při chovu vodní drůbeže je dalším rizikem

možnost pádů a uklouznutí zaměstnanců na kluzkém podkladu.

Při použití plavidel na vodních plochách pro chov vodní drůbeže používají zaměstnanci v případě potřeby ochranné prostředky, jako jsou záchranné kruhy nebo záchranné plovací vesty.

Při chovu ryb je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy zejména s ohledem na rizika poranění o ostré šupiny a ploutve, u dravých ryb o zuby.

Při práci v líhních, při výtěru ryb, ošetřování jiker a odkrmu plůdků se používají elektrická zařízení pro maximální napětí 24 voltů. V zimním období je nutné omezit riziko uklouznutí nebo pádu na kluzkém podkladu. Na příjezdních hrázích sádek a schodech do jednotlivých sádek je nutno v době námrazy zajistit posyp.

Při použití plavidel na vodních plochách pro chov ryb zajistí zaměstnavatel v případě potřeby ochranné prostředky, jako jsou záchranné kruhy nebo záchranné plovací vesty.

Při práci na ledě, zejména při otevírání a prosekávání prohlubní, osekávání stavidel, přítoků a rozvozu hnojiva, se zjišťuje stav a síla ledu prosekáním zkušebních otvorů; přitom je nutná přítomnost nejméně dvou zaměstnanců. Manipulační prostor kolem prohlubní musí být vždy volný. Prosekané a obsekané prohlubně a vazby se opatřují dostatečně viditelným výstražným značením. Rybníky a vodní nádrže, kde se prohlubně prosekávají, se opatřují vhodnými a dobře viditelnými bezpečnostními značkami. Zaměstnanci se pohybují ve vzdálenosti minimálně 5 m od sebe a jsou vybaveni alespoň jedním záchranným kruhem a pevným lanem dlouhým minimálně 10 m. Při postupu se síla a pevnost ledu zkouší pomocí sekáče nebo sekery s dlouhou násadou. Zaměstnanci při této práci používají záchranné plovací vesty.

Při vypouštění a strojení rybníků s čepovým nebo lopatovým

vypouštěcím zařízením, umístěným v rybníce, ke kterému je přístup po dřevěných lávkách, kde se používá k manipulaci provizorní páky, konají práci vždy dva zaměstnanci. Strojení rybníků v noci provádějí nejméně dva zaměstnanci.

Při chovu psů je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy zejména s ohledem na rizika:

- pokousání, poškrábání nebo povalení, zejména při napadení psem,
- zranění drátěným košem,
- potahání na vodítku, zejména u velkých plemen.

Při výcviku psů je nezbytné zachovat klid, rozvahu a postup, který odpovídá charakteru cvičeného psa.

V době, kdy pes neprovádí střežení objektu, nebo kdy pastevecký pes nepracuje se stádem, například při pasení, hnaní nebo střežení, je řádně a bezpečně zajištěn v kotci.

Pokud se pes pohybuje po veřejných pozemních komunikacích, musí být pod kontrolou ošetřovatele.

Při ošetřování nemocného psa, očkování nebo jiných speciálních úkonech, je kromě ošetřujícího zaměstnance vždy nezbytná přítomnost dalšího zaměstnance, který psa jistí.

Při chovu kožešinových zvířat je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy zejména s ohledem na rizika pokousání, poškrábání při napadení zaměstnance zvířetem nebo rizika poškození zraku sekretem zvířete.

Prostory, klece nebo kotce pro chov kožešinových zvířat se řádně

zabezpečují před nežádoucím únikem zvířat.

Při ošetřování kožešinových zvířat, jejich očkování nebo dalších úkonech, je kromě ošetřujícího zaměstnance nezbytná přítomnost dalšího zaměstnance. Zvířata se jistí nasazením náhubku nebo svázáním čelistí a bezpečnou fixací pomocí fixační klíčky, speciálních fixačních pomůcek, například fixačními kleštěmi. Při manipulaci s kožešinovými zvířaty zaměstnanci používají ochranné kožené rukavice, popřípadě speciální fixační klíčky nebo jiné pomůcky. Při odchytu zvířat z klecí je nutná přítomnost alespoň dvou zaměstnanců.

Při chovu včel je zaměstnavatel povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy zejména s ohledem na riziko pobodání.

Zaměstnavatel je povinen vhodnými prostředky, například kouřem, zajistit, aby nedocházelo k nadměrnému obtěžování okolí včelami při rojení. Při práci se včelami zaměstnanec používá zpravidla včelařskou kuklu nebo závoj a rukavice.

Stálá i mobilní stanoviště včel, která jsou umístěna mimo ohrazené, uzavřené nebo oplocené prostory, musí být na dobře viditelném místě označena bezpečnostními značkami označujícími zákaz vstupu nepovolaným osobám a biologické riziko.

Doprava včel se provádí pouze v pevných úlech nebo zařízeních, jejichž jednotlivé části jsou pevně spojeny; zaměstnanci, kteří dopravu provádějí, jsou vybaveni včelařskou kuklou nebo závojem a rukavicemi. Včelstva se nedopravují s otevřenými česny. Provádí-li se doprava koňským potahem, otevírají se česna na novém stanovišti až tehdy, když je koňský potah v bezpečné vzdálenosti.

